

Historisk tilbageblik i relation til trykkefrihed

Johann Friedrich Struensee, 1737-1772

I 1770-1772 forsøgte Christian 7.s tyske livlæge, Johann Friedrich Struensee, sammen med dronning Caroline Mathilde at gennemføre en række reformer inspireret af oplysningsbevægelsen.

Christian den 7. var psykisk syg. Fra maj 1770 og til januar 1772 regerede dronning Caroline Mathilde og Struensee i kongens navn. I denne tid gennemførtes et enormt reformarbejde. Mere end 1.800 ordrer afgik fra Struensees hånd i denne korte periode.

Retssystemet blev moderniseret, bl.a. gennem afskaffelsen af torturen og censuren.

Struensee ophævede censuren. Det viste sig dog hurtigt, at den totale trykkefrihed ikke kunne opretholdes, fordi kritikken af regeringen, Struensee og systemet fulgte med den nyindførte trykkefrihed. Egentlig censur blev ikke genindført, men der kom regler for, hvad der måtte skrives, og hvad der ikke måtte skrives. Det vil sige, at skrifter ikke skulle godkendes før de blev trykt, men at man efterfølgende kunne straffes for, hvad man havde skrevet. Struensee og Brandt blev henrettet på Øster Fælled den 28. april 1772.

Efter Struensees fald blev Ove Høegh-Guldberg udnævnt til stats- og gehejmekabinetetssekretær. Han sørgede for, at Danmark endnu en gang fik en meget indskrænket trykkefrihedspolitik, og hans regering overvejede endda at genindføre censuren. Det skete dog ikke, men der opstod en streng censurlignende kontrol med alt, hvad der blev skrevet.

Kontrollen fungerede stort set, ligesom censuren før havde gjort. Ikke alt fik lov til at blive udgivet, og såkaldte 'censorer' havde ret til både at rette og slette i tekster. Disse rettelser var formelt kun rettesnore for forfatterne, men hvis en forfatter ikke accepterede rettelserne, kunne han anklages og dømmes for overtrædelse af loven. Teksten ville naturligvis heller ikke blive udgivet, hvis ikke rettelserne blev foretaget.